

PÄÄKIRJOITUS

Tässä numerossa ilmestyvässä kirja-arviossaan *Sami Pihlström* tuo esille *Mikko Salmelan* väitöskirjassaan esittämän huomion, että “niin erilaiset ajattelijat kuin Sven Krohn ja G. H. von Wright ovat — niin kuin von Wright itse on todennut — loppujen lopuksi melko lähellä toisiaan ‘ydinihmisestä’ ja ‘ihmisen hyvästä’ filosofoidessaan (s. 390)” (sit. Pihlström, s.68). Salmelan kirjaa en ole kuin selailla, joten en tiedä, millaisia johtopäätöksiä hän huomiostaan tekee. Pihlström kuitenkin esittää, että “todella radikaaleja tapoja kyseenalaistaa filosofian traditioita maassamme on nähty vasta aivan viime vuosikymmeninä”. Mitä nämä todella radikaalit tavat ovat, sitä Pihlström ei lyhyessä arvioissaan ehdi kertoa — vaatikaamme häneltä selitystä seuraavaan lehteen!

Salmelan huomio virittää kysymyksen myös suomalaisen akateemisen filosofian historiasta — semminkin kun elämme *Suomen filosofisen yhdistyksen* juhlavuotta. Tarkemmin sanoen, olisi mielenkiintoista laatia suomalaisen akateemisen filosofian “sukupuun” oksineen ja juurineen. Siitä selviäisi suomalaisten filosofian professoreiden (ainakin Snellmanista eteenpäin) sukutausta, suvun yhteiskunnallinen asema, kuten myös mahdolliset professorisukujen väliset naimakaupat ja muut yhdysiteet. Sukupuusta varmaankin näkyisi, että harvoja poikkeuksia lukuunottamatta suomalaiset filosofian professorit ovat tulleet “paremmista piireistä”, joissa he jo äidinmaidossaan ovat imeneet porvarillisen (tai joskus aatellisen) maailmankuvan ehkä vapaamieliset, mutta turvallisen isänmaalliset ainekset. J. E. Salomaakaan, vaikka nousi miltei työväenluokasta filosofian professoriksi, ei kyseenalaistanut valkoisen Suomen akateemista teoriaa ja käytäntöä, vaan melko hyvällä menestyksellä sovitti itsensä ja jälkeläisensä tämän idyllin kehyksiin.

Pihlströmin esille tuoma “ihmisen hyvän” pohtiminen ei ole suomalaisessa akateemisessa filosofiassa ajanut johtopäätöksiin, jotka olisivat patistaneet Salmelan analysoimat filosofit (Westermarck, Kaila, Salomaa,

Ahlman, Krohn tai von Wright) sanoillaan ja jopa teoillaan kyseenalaistamaan suomalaisen yhteiskunnan sosiaaliset rakenteet ja valtasuhteet tai kulttuurin ja yliopiston leimallisesti oikeistolaisen ja konformistisen ominaislaadun. Päävastoin, yhteiskunnan hyväosaisten eliittien pumpulissa kasvaneina ve-soina professorimme ikään kuin luonnostaan adaptoituivat yliopistomaailmaan ja vikkelästi kipusivat sen arvostetuille johtopaikoille. Sopeutumista helpotti suuresti se, että yliopiston porteilla aloittelevaa filosofian opiskelijaa oli vastassa, jos ei isä- tai appiukko, niin ainakin serkku, pikkuserkku tai huvilanaapuri.

No, ei kai radikaaliprofessoreita istua oppituleilla tänäpäivänäkään — eikä se varmaankaan johdu siitä, että heidät olisi ehditty erottaa viroistaan. Jos kohta nykyinen suomalainen “massayliopisto” eroaakin vielä 50-luvun yliopistosta, ja 90-luvun “keskiluokkaiset” Akava-virkamiesprofessorit yleväpiirteisistä edeltäjistään, eivät nykypäivän kailat ja salomaatkaan mitenkään terhakaina paarmoina yhteiskuntaruumiin kimpussa pyöri. Tutkimus, hallinto ja kurssitus vievät professorirukan ajan. Miten olla yhtä aikaa hyvä virkamies laitoksellaan Suomessa ja kiinnostava tutkija tieteen kansainvälisillä forumeilla ulkomailla? Tämä on professorin keskeinen dilemma, ei esimerkiksi se, miten filosofin tulisi suhtautua yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen, saati se, kenen joukoissa professori seisoo istuessaan oppituolessaan tai yliopiston hallituksessa. Sitä paitsi, *Suomen akatemian* ongelmassakin on jo aivan kylliksi murheen ja huolen aihetta.

Totta kai teroitan itselleni, että 1960- ja 70-luvun “hullut vuodet” opettivat, ettei politikointi sovi tieteentekoon, eikä vakavaa tutkimusta voi tehdä keskellä kiihkeää yhteiskunnallista liikettä, eikä filosofia voi olla suorasta yhteiskuntakritiikkiä. Toki olen minäkin lukenut Matti Hyväriseni, Arto Noronin, Kari Paloseni ja Terho Pursiaiseni ja yrittänyt ottaa opikseni näiden entisten rähinäsiijoiden, nykyisin hovikelpoisten aikamiesten sa-

noista ja teoista. Kuka nyt tosissaan esittäisi, että filosofian professorin pitäisi valjastaa älynsä ratsu kapinaliikkeen palvelukseen — omaa kuoppaansa vain kuopisi — saati luopua tieteen korkeista laatuvaatimuksista. Hiiteen vulgarismi, ekonomismi ja luokkareduktionismi! Ville Lähde, älä sinäkään hyvä nuorimies haaskaa energiaasi johonkin *Muutoksen Kevääseen!* Kirjoita terävät analyysisi arvostetuille — arvostettujen ihmisten arvostamille — forumeille!¹

Sille ei kuitenkaan mahda mitään, että sukupuun oksia liimaillessa ja juurakkoa tonkiessa jää miettimään, olisikohan sukutaustalla naimakauppoineen ja etuoikeutetulla yhteiskunnallisella asemalla jokin yhteys siihen, että vanhat kiistakumppanit Krohn ja von Wright “ovat loppujen lopuksi melko lähellä toisiaan ‘ydinihmisestä’ ja ‘ihmisen hyvästä’ filosofoidessaan”. (P.S. Kiistat kai sovittiin ainakin von Wrightin mielestä Krohnin 90-vuotissyntymäpäivillä 15. toukokuuta 1993 Turussa, jossa von Wright piti liennytyspuheensa Krohnille.)

“Filosofiksi kelvanee rukoileville
joku Kaila.

Ja kun hengen
työkentillä talvi on,
lie romaani lämmintä kahvia, korvike sille
teos Maila
Talvion.”
(Armas Äikiä)

Viite

1. *Ville Lähde* on nuori filosofi, joka käyttää aivan liian suuren osan ajastaan ja voimistaan toimintaan *Muutoksen Kevät* -nimisessä rähinäliikkeessä muun muassa kirjoittelemalla analyyssejä liikkeen samannimiseen sanomalehteen ja osallistumalla kaiken maailman demonstraatioihin. Tällaisesta lahjakkuuden haaskaamisesta on itse *Suojelupoliisikin* joutunut huolestumaan.

Mikko Lahtinen